

Філонюк В. В.

*аспірант кафедри європейської економіки і бізнесу,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-611-2-40>

ЕКОНОМІЧНЕ УПОВНОВАЖЕННЯ ЖІНОК В АНТИКРИЗОВІЙ ПОЛІТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Сучасні економічні кризи дедалі частіше набувають гендерно-асиметричного характеру. На відміну від попередніх криз, зокрема фінансової кризи 2008 року, що переважно вражала промислові, традиційно чоловічі галузі, пандемія COVID-19 спричинила більш помітний спад жіночої зайнятості (shecession). Вразливість жінок до кризових шоків обумовлена їх високою концентрацією у секторах послуг, поширеністю неповної зайнятості, а також зростанням навантаження у сфері неоплачуваної праці та догляду. У результаті жінки частіше залишають ринок праці, що призводить до посилення структурних дисбалансів. За таких умов ігнорування гендерного аспекту в антикризовій політиці не лише поглиблює соціально-економічну нерівність, але й уповільнює темпи економічного відновлення. У цьому контексті особливої значущості набуває аналіз підходів Європейського Союзу, який інтегрував економічне уповноваження жінок у свої стратегії відновлення.

Центральним механізмом подолання наслідків пандемії та модернізації економіки ЄС став план відновлення NextGenerationEU [1]. Його ключовим інструментом виступає Механізм відновлення та стійкості (Recovery and Resilience Facility), що забезпечує фінансування через національні плани відновлення держав-членів [2]. Важливою особливістю цього механізму є інтеграція економічного уповноваження жінок як наскрізного пріоритету: гендерний компонент закріплено на рівні регуляторних вимог, зокрема у Регламенті ЄС 2021/241, який зобов'язує країни обґрунтовувати вплив запропонованих заходів на забезпечення гендерної рівності. Для моніторингу ефективності витрат було впроваджено систему гендерного оцінювання (рис. 1), що дозволяє

оцінювати ступінь спрямованості фінансування на досягнення відповідних цілей:

1. оцінка 0: заходи, які не мають істотного впливу на гендерну рівність;

2. оцінка 0*: заходи, які потенційно можуть сприяти гендерній рівності;

3. оцінка 1: заходи, для яких гендерна рівність є важливою метою, але не основною;

4. оцінка 2: заходи, основною метою яких є покращення гендерної рівності [3].

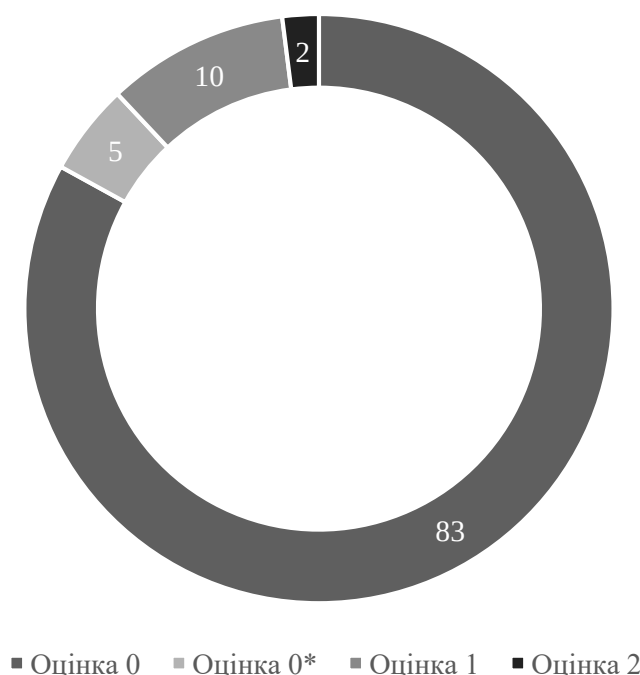

Рис. 1. Гендерне оцінювання бюджету ЄС у 2021–2024 рр., %

Джерело: [3]

У період з 2021 по 2024 роки 83% асигнувань отримали оцінку 0, а 12% видатків бюджету ЄС сприяли просуванню гендерної рівності (оцінки 1 та 2), що становить значну суму в 158,4 млрд євро за ці чотири роки [3]. Для прикладу, за останні 3 роки в рамках ініціативи Invitalia, що реалізується за рахунок ресурсів NextGenerationEU, було надано фінансування 5500 жіночим підприємствам у сфері туризму, торгівлі, ІКТ та інших [4].

У лютому 2026 року Європейський Союз спільно з UN Women запустили ініціативу Gender Equality Facility в Україні, як проєкт

технічної допомоги, спрямований на підтримку гендерно чутливого та інклюзивного відновлення. Програма передбачає надання уряду України експертних знань, аналітичних інструментів і методик для інтеграції гендерного підходу у всі сфери державної політики, включаючи планування відбудови та законодавчі реформи, а також посилення спроможності інституцій у процесі євроінтеграції [5]. Таким чином, ініціатива спрямована на системне впровадження принципів гендерного мейнстримінгу як складової економічного відновлення та наближення до стандартів ЄС.

Таким чином, досвід Європейського Союзу свідчить, що інтеграція економічного уповноваження жінок у антикризову політику є важливим чинником підвищення ефективності економічного відновлення. Використання інструментів, таких як NextGenerationEU та гендерне бюджетування, дозволяє не лише зменшити соціально-економічні дисбаланси, але й активізувати невикористаний потенціал людського капіталу. Для України адаптація відповідних підходів може стати важливим елементом формування інклюзивної моделі післявоєнного відновлення.

Література:

1. NextGenerationEU. European Union. URL: https://next-generation-eu.europa.eu/index_en
2. The Recovery and Resilience Facility. European Commission. URL: https://reforms-investments.ec.europa.eu/recovery-and-resilience-facility-1_en
3. Gender equality mainstreaming. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/performance-and-reporting/horizontal-priorities/gender-equality-mainstreaming_en
4. Giornata Internazionale della Donna: in tre anni Invitalia ha finanziato oltre 5.500 imprese femminili sul territorio nazionale. Invitalia. URL: <https://www.invitalia.it/news-media/news/giornata-internazionale-della-donna-tre-anni-invitalia-ha-finanziato-oltre-5500-imprese-femminili>
5. В Україні запускають проєкт для підтримки гендерно відповідального та інклюзивного відновлення та євроінтеграції. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukraini-zapuskaiut-proekt-dlia-pidtrymky-henderno-vidpovidalnoho-ta-inkliuzyvnoho-vidnovlennia-ta-ievrointehratsii>